ТКАЧЕНКО
Сергій Анатолійович
nukoblikaudit@inbox.ru

д.е.н., доцент, в.о. ректора Вищого навчального закладу «Міжнародний технологічний університет «Миколаївська політехніка»

УДК 657

ЗАВДАННЯ ГЕНЕРАЛЬНОГО ОБ`ЄДНАННЯ БАЗИСНИХ БАЛАНСІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ (ГОСПОДАРСЬКОЇ) КОНСТРУКЦІЇ

TASK (PROBLEM) OF THE GENERAL UNION OF THE BASIC BALANCES OF THE NATIONAL ECONOMIC STRUCTURE (METHODS)

ПОТИШНЯК
Олена Миколаївна

д.е.н., доцент, професор кафедри, Харківський національний технічний університет сільського господарства ім. Петра Василенка

У статті доведено, проблема побудови єдиної балансової системи для відображення усіх аспектів функціонування національної економічної системи уже протягом багатьох років привертає увагу економістів і статистиків. Аргументовано, тенденція до створення єдиної й у той же час багатоаспектної балансової системи для опису економічного обороту намітилася абсолютно чітко. Обґрунтовано, удосконалення балансу у визначених напрямках надало б можливість суворо пов'язати між собою усі вхідні у нього таблиці. У цьому випадку кожен аспект економічного обороту відбивався б у ньому не відокремлено, а у єдиній системі зв`язків національної економічної системи, що вже само по собі було б істотним кроком у пристосуванні балансу до потреб аналізу, планування економіки.

* * *

Проблема построения единой балансовой системы для отображения аспектов функционирования национальной экономической системы уже на протяжении многих лет привлекает внимание экономистов и статистиков. Аргументировано, тенденция к созданию единой и в то же время многоаспектной балансовой системы для описания экономического оборота наметилась совершенно чётко. Совершенствование баланса в определенных направлениях дало бы возможность строго связать между собой все входные в него таблицы. В этом случае каждый аспект экономического оборота отражался бы в нём не обособленно, а в единой системе связей национальной экономики, что уже само было бы шагом в адаптации ба-ланса к необходимостям анализа, планирования экономики.

* * *

In the scientific article it is proved that the application of the principle of double entry to the domestic balance of the national economic system would change the nature of the information contained in its documents and transfer these data to the plane of the characteristics of the processes. Since each production-economic indicator under such a system is not just a numerical value, but at the same time the characterization of a specific bilateral economic link, the entire system of indicators would reflect the procedure for the movement of value in the turnover of the national economy. Of course, the element (scheme) of the method of double writing - this is only a technical method, but reception is fundamentally important, as it is precisely thanks to him, information is becoming the latest quality, become holistic targeting. In order to apply the element of the double entry method to the balance of the national economic system, it is necessary to expand and supplement it, at least in the following directions of development: enter new tables in the form of an account for those aspects that are currently covered by the balance of the national economic system (for example, the balance of accumulation); specify the nomenclature of each balance sheet in such a way as to ensure the mutual correspondence of the balance sheets for each position; to precisely determine the system for assessing the indicators for each balance (prices for indicators related to goods and services) to ensure the link between the balance sheets. It is substantiated that improvement of the balance in these areas of development would allow to strictly link each other with all its information and analytical tables. In this case, every aspect of a cost-effective turnover would be reflected in it not in isolation, but in a single system of links of the national economic system, which in itself would be a significant step forward in adjusting the balance to the needs of systematic analysis, assessment, and economic planning.

Ключові слова: *бухгалтерський баланс, задача, інтеграція, національна економічна(господарська) система, основний, повна, проблема, функція, ціль*

Ключевые слова: *базисный, бухгалтерский баланс, задача, интеграция, национальная экономическая система, подсистема, полная, проблема и цель*

Keywords: *balance sheet, complete, function, integration, national economic (national economic)system, principal, purpose, subsystem, the problem is, the task*

ВСТУП

Проблема побудови єдиної балансової системи для відображення усіх аспектів функціонування національної економічної системи уже протягом багатьох років привертає увагу плеяди вітчизняних та іноземних учених-економістів й статистиків [2-4, 6-9, 13]. Дуже цікаві ідеї

містяться у роботі Н.О. Казакової, Л.Б. Трофимової, О.О. Федченко [4]. Запропонована у даній роботі схема являє собою систему матриць, суворо пов`язаних одна із одною через підсумкові результуючі показники, які охоплюють усі найважливіші аспекти відтворення. Ряд цільових досліджень [1, 10, 12] має відправною точкою класичну схему міжгалузевого балансу, який отримав широке визнання у вітчизняній економічній науці і статистиці. Дані дослідження ведуться шляхом заповнення четвертого квадранта матриці міжгалузевого балансу та відповідного дроблення рядків третього і стовпців другого квадрантів. Робляться також спроби включити у таку вдосконалену схему інформаційні дані про ефективність відтворення основних засобів [5] та організацію і стимулювання інноваційної діяльності [11]. Таким чином, тенденція до створення єдиної та в той же час багатоаспектної балансової конфігурації для опису економічного обороту намітилася абсолютно чітко тощо.

МЕТА РОБОТИ полягає у формулюванні комплекту проблемних питань повної інтеграції основних (єдиних) многоаспектних балансових схем і визначенні необхідних напрямків розширення та доповнення балансу національної господарської (економічної) методи для застосування принципу(методу) подвійного запису.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Теоретично-методологічною основою даного наукового дослідження (публікації) виступає діалектичний елемент методу і основні положення доктрини (теорії) у області балансових побудов, яке присвячене розробці методів інтеграції балансових систем національної господарської системи у аналізі, оцінці та плануванні економіки. У процесі інтегрованого (повного) дослідження використовувалися наступні методи: *абстрактно-логічний* (для теоретично-методологічного узагальнення й формулювання дедукції (висновків)); *монографічний* (при дослідженні (аналізі) теоретично-методологічних думок (ідей) і практики національного рахівництва у країнах, що виявляє позитивні сторони методу подвійної реєстрації економічних потоків при побудуванні балансу); *дедукційний* (запропоновані авторами балансові схеми відображають матеріально-фінансові пропорції та економічні зв`язки між галузями, групами окремих виробничо-господарських одиниць у економіці і представляють інтерес для широкого кола економістів, статистів та студентів економічних спеціальностей вищих закладів освіти).

РЕЗУЛЬТАТИ

Природно, що й теоретично-методологічна розробка такого роду схем, та особливо їх практична реалізація пов'язані із великими труднощами. При зведенні у одній схемі інформаційних даних, які відображають економічний оборот у різних площинах, завжди є певний ризик отримати у кінцевому підсумку лише велику таблицю, яка не піддається формалізації. Її інформаційні дані не можуть підсумовуватися, і з них важко витягти навіть прості балансові рівності, не кажучи вже про якість економічно ефективних змістовних структурних співвідношень. Разом із тим прагнення зробити такого роду балансові схеми такими, які легко формалізуються часто призводить до спрощень та абстракцій. Такою абстракцією виступають, наприклад, нетто галузі міжгалузевого балансу. Вони абсолютно необхідні для опису технологічного аспекту процесу відтворення, але не придатні для вивчення зв'язків національної економічної системи, які випливають із тих рішень підприємств промисловості, які визначаються чисто економічними мотивами (фінансові міркування, особисті і колективні матеріальні стимули, прибутковість тощо), а також юридичним режимом, функціонування підприємства (об'єднання). Практична реалізація інтегрованих балансових схем дуже ускладнена тим, що існуюча статистична інформація, як зведена, так і первинна, не пристосована для взаємної ув`язки різних аспектів економічно ефективного обороту. На жаль, у нашій країні до цих пір немає стандартних класифікацій товарів, робіт, послуг, галузей, видів виробничої діяльності, доходів (виручки), фінансових операцій тощо, відповідно немає такої системи первинного бухгалтерського обліку й звітності, яка обов'язково вписувалася б у стандартні класифікації. Цілком очевидно, що тільки така інтегрована стандартизована система бухгалтерського обліку і звітності може бути міцною базою єдиних багатоаспектних балансових схем.

Опис вітчизняної економіки у формі інтегрованої системи балансів національної економічної системи може, звичайно, мати будь-яку конкретну форму, яка повинна складатися у взаємодії теорії й практики, та її важко заздалегідь визначити у всіх подробицях. Однак і досвід, й логіка підказують, що розробка інтегрованої балансової схеми для практичного використання обов'язково передбачає спадкоємність по відношенню до того, що було дотепер. Конкретно це означає, що вихідною базою для створення такого інтегрованого (об'ємного) балансу повинен стати сучасний баланс господарської (національної) економічної системи. Застосування його у якості інструменту для комплексного економічного аналізу та оцінки і планування національної економічної системи може бути забезпечено тільки у тому випадку, якщо такий баланс матиме вихід на систему показників, із якими практично працюють органи, які планують. Разом із тим суворість системи не може бути забезпечена без послідовного застосування певної сукупності формальних прийомів та чисто теоретичних схем, для яких у цьому поєднанні теорії і емпіризму потрібно знайти оптимальне місце. Одночасно із розробкою та упровадженням повністю інтегрованої схеми балансу національної економічної системи необхідним виступає вирішення проблеми стандартизації економічних інформаційних даних й широкого застосування функціонально розвинутих засобів для збору і обробки інформаційних даних.

Застосування до вітчизняного балансу національної економічної системи принципу подвійного запису змінило б характер інформації, яка міститься у його документах, і перенесло ці данні у площину характеристики процесів тощо.

Оскільки кожен виробничо-господарський показник при такій системі – це не просто числова величина, але й одночасно характеристика якогось конкретного двостороннього економічного зв`язку, уся система показників відображала б процедуру руху вартості у обороті національної економіки тощо.

Зрозуміло, елемент (схема) методу подвійного запису – це усього лише технічний прийом, але прийом

принципово важливий, оскільки саме завдяки йому інформаційні дані набувають новітню якість, стають цілісно адресними.

Щоб застосувати елемент методу подвійного запису до балансу національної економічної системи, необхідно розширити та доповнити його, як мінімум, у наступних напрямках розвитку: увести нові таблиці у формі рахунку для тих аспектів, які у даний час охоплені балансом національної виробничо-господарської методи (наприклад, баланс накопичення); уточнити номенклатуру кожного балансу таким чином, щоб забезпечити взаємну кореспонденцію балансових таблиць за кожною позицією; точно визначити систему оцінки для показників кожного балансу (цін для показників, які відносяться до товарів й послуг), щоб забезпечити зв`язок між балансами тощо.

ВИСНОВКИ

Удосконалення балансу у цих напрямках розвитку надало б можливість суворо пов`язати між собою усі вхідні у нього інформаційно-аналітичні таблиці. У цьому випадку кожен аспект економічно ефективного обороту відбивався б у ньому не відокремлено, а у єдиній системі зв`язків національної економічної системи, що вже само по собі було б істотним кроком вперед у пристосуванні балансу до потреб систематичного (комплексного) економічного аналізу та оцінки, планування економіки.

Список використаних джерел

1. Борисова И.С. Управление развитием экономики региона с отраслевыми диспропорциями: диссертация ... доктора экономических наук: 08.00.05. Москва, 2018. 660 с.

2. Ведев А.Л. Методология прогнозирования социально-экономических и финансовых показателей на основе комплекса моделей институциональных балансов: диссертация ... доктора экономических наук: 08.00.10. Москва, 2017. 338 с.

3. Ильин В.А., Ускова Т.В., Лукин Е.В., Кожевников С.А. Анализ и моделирование экономики на основе межотраслевого баланса. Вологда, 2017. 156 с.

4. Казакова Н.А., Трофимова Л.Б., Федченко Е.А. Методология формирования релевантной информации в условиях глобализации экономических процессов. Москва, 2013. 248 с.

5. Калуби Равлинге Джерри Мазуба. Совершенствование методов и моделей оценки эффективности воспроизводства основных фондов предприятий энергетической отрасли: диссертация ... кандидата экономических наук: 08.00.05. Санкт-Петербург, 2018. 204 с.

6. Львова Д.А. Генезис бухгалтерского учёта в общественном секторе экономики: диссертация ... доктора экономических наук: 08.00.12. Санкт-Петербург, 2017. 386 с.

7. Почитаев А.Ю. Формирование финансовой стратегии публичной компании на основе матричного подхода: диссертация ... кандидата экономических наук: 08.00.10. Казань, 2018. 248 с.

8. Хасанов И.Ш. Трансакционная модель экономической системы: (диалектика национального счетоводства). Казань, 2008. 352 с.

9. Хасанов И.Ш. Трансакционный сектор экономической системы: национальное счетоводство общественного воспроизводства: диссертация ... доктора экономических наук: 08.00.01. Челябинск, 2009. 432 с.

10. Шестакова Е.В. Формирование интегративного механизма самоорганизации производственно-экономических систем: диссертация ... доктора экономических наук: 08.00.05. Оренбург, 2017. 414 с.

11. Шилин П.С. Организация и стимулирование инновационной деятельности в энергомашиностроительном холдинге: диссертация ... кандидата экономических наук: 08.00.05. Санкт-Петербург, 2018. 220 с.

12. Щербаков Г.А. Системные экономические кризисы как фундаментальный фактор долгосрочного хозяйственного развития: диссертация ... доктора экономических наук: 08.00.01. Москва, 2017. 452 с.

13. Malherbe Francis. Comptabilite nationale. Paris, 1992. 280 p.

References

1. Borisova I.S. Management of development of economy of region with branch disproportions: the dissertation ... Doctors of economic sciences: 08.00.05. Moscow, 2018. 660 p. (in Russian).

2. Vedev A.L. Methodology of forecasting of socio-economic and financial indicators on the basis of a set of models of institutional balances: dissertation ... doctor of economic sciences: 08.00.10. Moscow, 2017. 338 p. (in Russian).

3. Ilin V.A., Uskova T.V., Lukin E.V., Kozhevnikov S.A. Analysis and modeling of the economy based on inter-sectoral balance. Vologda, 2017. 156 p. (in Russian).

4. Kazakova N.A., Trofimova L.B., Fedchenko E.A. Methodology of formation of relevant information in the context of globalization of economic processes. Moscow, 2013. 248 p. (in Russian).

5. Kalubi Ravlinge Dzherri Mazuba. Perfection of methods and models of an estimation of efficiency of reproduction of a fixed capital of the enterprises of a power branch: the dissertation ... Candidate of economic sciences: 08.00.05. Saint Petersburg, 2018. 204 p. (in Russian).

6. Lvova D.A. Accounting genesis in a public sector of economy: the dissertation ... Doctors of economic sciences: 08.00.12. St. Petersburg, 2017. 386 p. (in Russian).

7. Pochitaev A.Yu. Formation of financial strategy of the public company on the basis of the matrix approach: the dissertation ... Candidate of Economic Sciences: 08.00.10. Kazan, 2018. 248 p. (in Russian).

8. Hasanov I.Sh. The transactional model of the economic system: (dialectics of national accounting). Kazan, 2008. 352 p. (in Russian).

9. Hasanov I.Sh. Transactional sector of the economic system: national accounting of public reproduction: dissertation ... doctor of economic sciences: 08.00.01. Chelyabinsk, 2009. 432 p. (in Russian).

10. Shestakova E.V. Formation of the integrative mechanism of self-organization of production and economic systems: the dissertation ... Doctors of economic sciences: 08.00.05. Orenburg, 2017. 414 p. (in Russian).

11. Shilin P.S. Organization and stimulation of innovative activity in power engineering holding: the dissertation ... Candidate of economic sciences: 08.00.05. St. Petersburg, 2018. 220 p. (in Russian).

12. Shherbakov H.A. Systemic economic crises as a fundamental factor in long-term economic development: dissertation ... doctors of economic sciences: 08.00.01. Moscow, 2017. 452 p. (in Russian).

13. Malherbe Francis. Comptabilité nationale. Paris, 1992. 280 p.